

sila v Druju v Bonattijevem steburu. Toda po bivaku, ki sta ga imela 200 m pod vrhom, sta se morala obrniti, zapadel je nov sneg. 2. VIII. je Peter Š. poskusil s dr. Urošem Tršanom v Aiguille Verte, toda morala sta obrniti že pri vstopu. Nato pa je zmanjkalo hrane in volje — vrnila sta se domov. Nekako v istem času sta se tam mudila tudi kamniška plezalca Jernej Koritnik in Franc Bauman. Tudi z njima se je godilo enako. Od vseh tur, ki sta jih planirala, sta opravila le grebensko prečenje Mt. Blanca.

Mahkota in Juvan sta poskusila raje v Courmayeuru. Toda tudi tu ni bilo boljnih razmer. S Col de Géant sta vstopila v severno steno Tour Ronde in jo v treh urah in pol v slabem vremenu preplezala. Tri dni za tem sta poskusila prečenje grebena Rochefort in Jorassov. Tu pa jima je turo, ki je potekala v lepem vremenu, čeprav je bil močan veter, prekinil tragičen dogodek. V navezi Poljakov, s katerima sta se srečala na turi, je eden omahnil in se smrtno ponesrečil.

V želji, da čim boljje izkoristita prosti čas, sta odšla v Švico, pod severno steno Eigerja. Toda tudi tu nista dolgo ostala, razmere so bile preveč neugodne. Zato sta se za konec odločila še za južno steno Marmolade. Toda tudi v Micheluzzijevem steburu sta se zaman trudila. Izstopna poč je bila prekrita s poledom in sledilo je 800 m spusta po vrvi in povratek v domovino. Zakonca Danica in Sandi Blažina sta bila v Italiji sredi avgusta. Tri lepe dneve sta izkoristila za tri vzpone. Bila sta na Monte Rosi (Punta Gnifetti) in Balmerhornu ter iz Riff. Torino opravila prečenje grebena Rochefort.

Od 30. VIII. do 4. IX. so bili v Švici tudi Janez Zupančič, Stane Marn in Mitja Košir. Nameravani vzpon na Matterhorn pa so jim preprečile slabe snežne in vremenske razmere in so dosegli le višino 4000 m. Malo pred tem (11.–18. VIII.) sta se Lojze Šteblaj in Andrej Kováčič povzpela na Jungfrau in Lauhorn.

NAŠI PLEZALCI V AVSTRIJSKIH ALPAH. Odprte meje in bližina gora z razmerami, kakršnih ni pri nas, je letos v avstrijske gore večkrat privabila naše plezalce. Začeli so jeseniški in kranski plezalci. Za prvomajske praznike so s smučmi obiskali Wenediger in Weispitze, 5. in 6. VI. pa še področje Grossglocknerja, kjer so opravili 28 vzponov (Pallavicini in Fuschernkarkopf — severna stena). Od 9.–18. VII. je bil na področju Grossglocknerja tudi zvezni ledeniški tabor

pod vodstvom Cirila Debeljaka in Cirila Pračka, ki je odgovarjal za GRS. Skupno se ga je udeležilo 25 plezalcev (11 Slovenija, 6 Hrvaška, 4 Bosna in 4 Črna Gora). Opravili so nekaj lepih vzponov, čeprav tudi njim vreme ni bilo preveč naklonjeno. Oman in Robič sta v izredno težkih razmerah preplezala (11. VII.) Pallavicinijev žleb, Nuška Purkeljc in Gusti Hercog sta v samostojni navezi opravila vzpon v severni steni Bärenkopfa (III–IV) ki ga je opravilo še 8 navez, severno steno Fuschker (IV) so preplezali šestkrat, večkrat pa tudi Lammerjevo smer.

Od 3.–10. VIII. so bili v skupini Wenediger plezalci AO Litostraj: J. Ogrič, O. Bolha, A. Anžin, A. Kováčič, L. Šteblaj in S. Kolenc. Opravili so vzpona na Gross Wenediger in Grosser Geiger, poskus vzpona na Dreiherrnspitze pa so morali opustiti zaradi novega snega.

PRVENSTVENE SMERI V LETNI SEZONI

1966. Razen že zabeleženih prvenstvenih vzponov so bili letos preplezani še nekateri, tako da jih je skupno 15. Poglejmo, kakšna je njih razporeditev po gorskih skupinah.

Največ jih je bilo opravljenih v Tamarju. Kar šest, če upoštevamo tudi varianto v Malem Jalovcu, ki so jo opravili isti plezalci (Hočevvar-Medved) kot SV raz. Steber Šit je nastal pravzaprav v treh delih. Zgornja dva sta preplezala Mahkota in Gruden, spodnjega pa Mahkota s Horvatom. Predstavlja poleg nihajne prečnice v zgornjem delu ključ smeri, ki bo marsikoga pripravil do tega, da ga bo obšel.

10. IX. je sledil vzpon Mahkota-Juvan v Veliki Mojstrovki, imenovan Pahljača, ki poteka po kaminih in počeh desno smeri nad Svatnicami. Samo tri dni kasneje, malo pred odhodom v kadroviški rok, je Mitja Košir z Jesenic z Borisom Krivicem preplezal že spomladi začeti vzpon v desnem delu Šit. Imenovala sta ga »Smer JLA«. 25. X. pa sta Juvan in Krivic opravila še zadnji vzpon v dolini Planice, ki sta ga imenovala z domačim imenom Smrtnica. Je to leva grapa med Srednjo in Visoko Ponco, o kateri je imel vedno veliko povedati Uroš Zupančič in jo je navajal kot interesanten zimski vzpon.

V severni steni Planje (izhodišče Vrščič) je naveza Šteblaj-Rupar 22.–23. VII. v slabih razmerah plezala v območju zajede. Njun vzpon je visok 600 m, plezala pa sta 16 ur in ga ocenila s VI.

V področju Martuljka smo letos dobili dve novi smeri, obe že omenjeni in

obe v severni steni Velike Martuljske Ponca, opravili pa so ju jeseniški plezalci.

V dolini Vrat smo zabeležili le eno novo smer. Jože in Tine Mihelič sta jo v juliju mesecu preplezala v Cmiru. Zadnji trije prvenstveni vzponi pa so nastali v Kamniških Alpah in dva sta bila že omenjena: Akademsko smer v Vežici in glava Turske gore. Tretjega sta preplezala kamniška plezalca Jernej Koritnik in Franc Bauman v Planjavi in sicer levo od Brinškovihaminov. Smer sta ocenila s VI, je pa kratka, kot so na splošno smeri v tem predelu stene.

ORTLER — LEDENIŠKI TEČAJ SRBSKIH ALPINISTOV. V želji, da pripravi svoje alpiniste tudi za težje vzpone v tujih gorstvih, je komisija za alpinizem PS Srbije od 31. VII.–8. VIII. organizirala ledeniški tečaj pod Ortlerjem (3905). Bilo je 5 udeležencev (po 2 iz Beograda in Niša ter 1 iz Smedereva). Bazo so imeli na Hintergratu (2720), večino vežb pa so opravljali na ledeniku Sulden, ker jim vreme ni bilo naklonjeno. Ture so opravili 3: po Hintergratu do Oberknotta (3461) in po grebenu na Signalkopf, severni raz Schröterhorna (3363) in prečenje na Suldenspitze-Monte Pasquale-Cevedale ter po Hintergratu na Ortler.

Tečaj je vodil predsednik komisije za alpinizem dr. Rastko Stojanović.

Franci Savenc

VARSTVO NARAVE IV, 1965. Izdaja Zavod za spomeniško varstvo SRS, Ljubljana. Uredil Stane Peterlin z uredniškim odborom.

Pred nami je zopet nov zvezek razprav in člankov o varstvu narave. Prvi zvezek, ki je izšel leta 1962, je bil posvečen predvsem novoustanovljenemu Triglavskemu narodnemu parku, naslednja dvojna številka z letnico 1963–1964 je obravnavala Posočje in projektirano HE Trnovo, ta letnik pa je zbral razprave iz širšega območja lovstva, zoologije, botanike in varstvene problematike nasploh.

Uvodni članek je napisala A. Piskernikova. Obravnava predlog jugoslovansko avstrijskega visokogorskega parka, ki bi na naši strani meje zajel domala vse Savinjske Alpe. Park bi bil po vzorcu češkoslovaško-poljskega tatranskega parka. Zaščiteno ozemlje na naši strani bi po predlogu obsegalo že zaščiteni Robanov kot, Okrešelj in Logarsko dolino, za katerega je bilo pred leti že predlagano, da se

in načrtno spoznavati domače gore, zaščita, predlog za zaščito Kamniške Bistrice je bil tudi že izročena na ustrezno mesto, enako za Kravec in Veliko planino, pritegnili bi pa še Matkov kot in Jezersko, kjer je zaradi pritiska turizma in še nedodelanega urbanističnega načrta že pričela pretiti nevarnost, da se poruši prvobitna izvirnost in harmonija pokrajine.

A. Simončič je prispeval daljšo razpravo o lovstvu in varstvu narave, kjer omenja najznačilnejšo lovno divjad, njen stalež in probleme odstrela. Omenil bi na tem mestu, da je potrebno pri nekaterih vrstah divjadi, ko obravnavamo število odstrela, upoštevati tudi to, kakšno škodo ta divjad napravi na poljedelstvu in oceniti, ali ni bolje odstreliti nekaj več medvedov in jelenov, da se zaščiti tudi kmet, njegov trud in pridelek.

V. Petkovšek razpravlja o tisi v jugovzhodnem delu Evrope, da bi tako vsaj bežno spoznali nekaj več o tej, že domala izumirajoči vrsti iglavcev. Tone Wraber je prispeval dvoje člankov o floristični novosti z Notranjskega Snežnika in o združbi berinjevega jajčarja in alpske hrustavke na soških prodiščih pri Bovcu. Predvsem prvi članek nas vzpodbuja, da bi o nedavno zaščitenem Notranjskem Snežniku brali kaj več tudi z drugih področij naravoslovja, ne le zgolj z botanične strani. Drugi prispevek omenjenega avtorja pa že sodi v vrsto razprav, ki so obravnavale problematiko sveta v okolici Bovca.

Anton Polenec je prispeval študijski prispevek k poznavanju Triglavskega narodnega parka (št. 9). Ekološko in favniščno raziskovanje arahnidske favne v Bohinju. V razpravi opisuje predvsem združbo in življenjsko okolje številnih vrst pajkov. Jože Bole se v obsežnem članku zavzema za varstvo podzemeljskega živalstva. Zavzema se za zaščito podzemeljskega biotopa, kar je pomembnejše od zaščite posameznih vrst. Podzemeljskemu življu neposredno ne prizadenemo posebne škode, če ga npr. nabiramo in raziskujemo, pač pa ga posredno lahko uničimo, če vplivamo na okolje, v katerem živi, npr. s turistično ureditvijo jam, arheološkim izkopavanjem, gradnjami v jamah in predvsem z onečiščenjem vode, ki teče skozi jame. Tak primer je npr. v okolici Kočevja, v Jami v Šahnu in v Vodni jami pri Klinji vasi, da ne omenjamo Želnskih jam. Edina vrsta, ki bi morala biti posebej zaščiten, je človeška ribica - proteus. Eden od načinov, kako bi

se izvedla ta zaščita, je zaščita določenih jam ali pa ustanovitev kraškega naravnega parka, v katerem bi bile zajete vse značilnosti kraja.

V nadaljevanju je uvod v študijo M. Šoštarčiča: Štoklje v slovenskem Podravju in Pomurju.

Med manjšimi prispevki je razprava Cirila Jegliča, Današnji krajinar, kjer predlaga, da se uvede v današnjem času vse pomembnejši študij krajinarstva tudi na fakulteto za arhitekturo in da se organizirajo seminarji tudi na biotehnični fakulteti.

V. Kopač piše o osnovnih načelih varstva pokrajine in o urbanističnem načrtu »Počitniški zaselki v Polhograjskih dolomitih«. V poročilu povzema historiat tega projekta in način, s katerim projektant zavrača vse koristne sugestije, pri tem pa pozablja na... »Naša pokrajina ni razsežna in nima nenaseljenih prostora. Zato jo je treba tem bolj varovati in v urbanizmu pametno gospodariti... Svojevolavost ali sprenevanje naših projektantov ob osnovnih načelih, ki veljajo v varstvu narave in oblikovanju pokrajine povsod v svetu, pospešuje razvrednotenje krajinskih kvalit, ki so pri nas končno last vseh državljanov...«

H. Menašič povzema potek javnega simpozija o družbeno-ekonomski upravičenosti gradnje HE Trnovo.

Med predlogi za zaščito predlaga M. Šoštarčič zavarovanje večjega števila starih in znamenitih dreves.

Slede konservatorska in knjižna poročila.

Knjiga ima 139 strani in je obogatena tudi z dobrim papirjem in lepimi reprodukcijami, predvsem z ono na naslovnih strani.

Publikacija bi moral imeti v svoji knjižnici vsak kulturne državljan.

D. N.

Georges Joubert - Jean Vuarnet

KAKO SE IZPOPOLNIŠ V SMUČANJU?
(Comment se perfectionner à ski. Založba Arthaud, Grenoble 1966)

Francozi so počasni, pa zanesljivo prevzeli vodstvo v alpskem smučanju Avstrijcem, na njihovo veliko razočaranje, da ne rečem jezo, saj so mislili, da bodo vsaj na tem področju vodili v Evropi in s tem na svetu. Pričujoči najnovejši francoski smučarski učbeniki nam pri pazljivem čitanju odkrije, odkod ta preokret. Stvar je v franco-

skem espritu, v poglobljeni psihološko-fiziološki metodi, ki človeka smučskih nagibov ne uči kot vojaški ekserciz, temveč mu jih postopno individualno in zanj domala neopazno vceplja v kri in meso, dokler mu ne preidejo v podzavest. Pri tem ne meče vseh šol v en koš, češ vse je slabo, samo moje je dobro, kot to često zasledimo v drugih učbenikih. Vsakomur priznava svoje in ga skuša postopno, ne nasilno prepeljati v smer, ki je po francoskem mnenju najboljša. To je odkrito in brez ovinkarjenja napisano tudi za avstrijsko šolo, zlasti v vijuganju, ki se odlikuje po svoji pretirano togi držji trupa, celo bokov. Podan je prehod na naravnejšo francosko šolo.

Vsa izvajanja spremljajo originalni, spretno fotomontirani posnetki francoskih asov na snegu. Kljub stalnemu poudarjanju strogo paralelne vožnje vidimo in zvemo, da je za vrhunska tekmovanja ta najbolj estetski način neraben, razmak smučil postane zopet važen iz ravnotežnih razlogov, kot to itak poznamo s tekmovanjem v smuku in tudi v veleslalomu, neogibnih tudi pri visokoalpskem smučanju, zlasti z bre-menom na hrstu in v mešanem, varljivem snegu.

Delo nosi podnaslov: pospešeni in naravni prvi začetki, praktični nasveti, tekmovanje, najnovejša tehnična odkritja. Svojega cilja ne skuša doseči z opisovanjem gibov, ki jih moraš izvesti, avtorja poskušata doseči, da bi jih smučar fizično občutil kot nujnost, s tem da mu spodbujata in vzgajata njegovo kinestezijo, njegov psihični »šesti čut, čut za sneg«. V tem sta daleč od klasičnih vzgojnih metod, ki korak za korak vodijo smučarja k stereotipnim gibom, teoretično učinkovitih za vsako rabo. Tako jima uspe vzgajati smučarja za vsako priložnost, od vrhunskega tekmovalca do nezmotljivega vozača v deviškem snegu visokih gora. Šele ko se prisilijo in navadiš, da čutiš napetost svojih mišic, čutiš silo v smučki palici, čutiš obremenitev smučk, šele tedaj ti bo šlo od nog, šele tedaj se poslužuješ svoje mišične inteligence.

Vsekakor pomembno delo, ne le za samouka, temveč za resen premislek tudi vsem smučarskim učiteljem, zlasti tistim, ki brezkompromisno prisegajo na eno samo šolo, edino zveličavno za vse razmere in vse vrste ljudi.

Delo se v primerjavi z drugimi odlikuje tudi po številnih fizikalnih razglabljanjih, tičočih se smučanja.

Dr. ing. F. Avčič